

Talousvaliokunnalle

Muistio
7.4.2026

1/4

Viite

HE 24/2026 vp

OTSIKKO

HE YDINENERGIALAIKSI JA SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Ydinenergialain kokonaisuudistuksen ensisijaisena tavoitteena on pitää ydinenergian käyttö yhteiskunnan kokonaisedun mukaisena, huolehtia toiminnan turvallisuudesta sekä Suomessa syntyvästä ydinjätteestä asianmukaisesti ja vastuullisesti. Lisäksi tavoitteena on varmistaa, että ydinenergian käyttö ei edistä ydinaseiden leviämistä, ja varmistaa muutoinkin Suomea sitovien ydinalan kansainvälisten sopimusvelvoitteiden noudattaminen ja EU-sääntelyn täytäntöönpano. Ydinenergian käyttöön liittyvien riskien hallinta ja ydinenergian käytön hyväksyttävyyden säilyttäminen ovat samoin keskeisiä tavoitteita.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaisesti tavoitteena on vahvistaa Suomen asemaa houkuttelevana ydinenergian tuotannon ja uusien laitosten rakentamisaikana luomalla edellytykset ydinlaitoshankkeiden toteuttamisen nopeutumiselle ja ydinenergian tuotannon kustannustehokkuuden parantamiselle. Tavoitteena on mahdollistaa hankkeiden sujuvuus ja Suomen kilpailukyky investointikohteena. Tarkoituksena on edistää uusien ydinenergiaratkaisujen (esim. SMR-laitosten) käyttöönottoa ja ydinvoimalaitosten sijoittumista lähelle kulutuskohteita sekä mahdollistaa tyyppihyväksymisen kaltaisen menettelyn käyttö (ydinlaitoskonseptin arviointi) sekä SMR-laitosten että muiden ydinlaitosten osalta.

Tavoitteena ovat riittävät ja selkeät viranomaisprosessit, jotka mahdollistaisivat hyväksytyn ydinlaitoskonseptin monistamisen, sekä lakisäädännön oikeasuhteiset vaatimukset. Lainsäädännön tarkoituksena on myös tarjota riittävä jousto erityyppisiin toiminta- ja yhteistyömalleihin ydinlaitoksen koko elinkaaren aikana (suunnittelu, rakentaminen, käyttöönotto, käyttö, käytöstäpoisto tai sulkeminen), mukaan lukien mahdollisuus poiketa Säteilyturvakeskuksen lain nojalla

antamasta määräyksestä, kuitenkin siten, että ydinenergian käytön turvallisuuden korkea taso säilyy.

Ydinlaitosten investointiympäristöä parannettaisiin uudistamalla lupajärjestelmää, karsimalla sääntelyn muodostamia hankeriskejä ja parantamalla ennustettavuutta. Keventämällä lupajärjestelmää sen alkuvaiheessa ja lisäämällä mahdollisuuksia muutoksiin alkuvaiheen jälkeen tavoitellaan parempia edellytyksiä luvan hakijalle ja hankekehittäjille viedä hankkeiden valmistelua eteenpäin tarveperusteisesti ja hallita hankeriskejä. Esityksen mukainen teknologianeutraali ja riskitietoinen säännöstö mahdollistaisi eri teknologiat ja ottaisi huomioon tarpeen viranomaisprosesseissa mahdollisesti muuttaa hanketta alkuvaiheen jälkeen.

Ydinlaitoksen sekä sen järjestelmiä, rakenteita, laitteita, henkilöstöä ja tietoa-aineistoa koskevien erillishyväksymisten määrää vähennettäisiin. Erityyppiset ydinlaitokset, laitosten erilaiset sijaintivaihtoehdot sekä laitosten eri suuruiset ydinaineiden määrät ja niiden erilaiset radioaktiivisten aineiden aktiivisuustasot otettaisiin huomioon oikeasuhtaisesti.

Uudistuksella tavoitellaan ajantasaista lainsäädäntökokonaisuutta, jossa ehdotettu ydinenergalaki olisi sovitettu yhteen muun oikeusnormiston kanssa johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi. Tavoitteena on myös, että kokonaisuudessa EU-säännöstö ja muut Suomea sitovat ydinalan kansainvälisten sopimusten velvoitteet on asianmukaisesti otettu huomioon ja hyödynnetty niissä oleva mahdollinen liikkumavara. Kansainvälisten velvoitteiden osalta ydinenergalaisissa on tarpeen panna kansallisesti täytäntöön mm. ydinturvallisuusedirektiivi, ydinjäte-direktiivi ja säteilyturvallisuusedirektiivi sekä ottaa huomioon lukuisia muita kansainvälisiä säädöksiä ja sopimuksia, kuten Euratom-sopimus, ydinmateriaalivalvontasopimus ja sitä täydentävät sopimukset ja Euratom-sääntely, ydinturvallisuutta koskeva yleissopimus, käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon turvallisuutta koskeva yleissopimus sekä ydinaineita ja ydinlaitoksia koskevista turvajärjestelyistä tehty yleissopimus.¹

Ydinenergian käytön yleisistä periaatteista ja velvollisuuksista (mm. yhteiskunnan kokonaisuus, ydinlaitosten ja muun ydinenergian käytön turvallisuus) säädettäisiin ehdotetun ydinenergalain I osassa. Ydinmateriaalivalvonnan velvoitteista ja menettelyistä säädettäisiin lakiehdotuksen II osassa. Ydinlaitosten turvallisuuden edellyttämistä vaatimuksista ja menettelyistä säädettäisiin lakiehdotuksen III osassa. Ydinjätehuollon vaatimuksista ja sen kustannuksiin varautumisesta sekä niihin liittyvistä menettelyistä säädettäisiin lakiehdotuksen IV osassa. Ydinlaitosten lupajärjestelmästä sekä ydinlaitosten käyttöönotosta ja käytöstäpoistosta tai loppusijoituslaitosten osalta sulkemisesta säädettäisiin lakiehdotuksen V osassa. Ydinlaitoksia

koskevien säännösten soveltamisesta ydinaineen talteenottolaitokseen säädettäisiin III–V osan viimeisessä luvussa. Valvonnasta, hallintopakosta ja seuraamuksista säädettäisiin lakiehdotuksen VI osassa. Työ- ja elinkeinoministeriön ja Säteilyturvakeskuksen päätöksiin liittyvä täydentävä sääntely olisi lakiehdotuksen VII osassa. Teknisiä vaatimustenmukaisuuden, tarkastuksen ja laadunvarmistuksen palveluita tarjoavista laitoksista, tietoturvallisuudesta, salassapidosta ja vaitiolovelvollisuudesta, valvontamaksuista ja muista maksuista, muutoksenhausta sekä kansallisesta ohjelmasta ja kansainvälisistä vertaisarvioinneista säädettäisiin lakiehdotuksen VIII osassa. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset olisivat lakiehdotuksen IX osassa.

Ehdotetun ydinenergialain säännökset olisivat kumottavaan lakiin verrattuna kokonaisuudessaan yksityiskohtaisempia ja kattavampia. Tarkoituksena olisi tarkentaa sääntelyä ydinmateriaalivalvonnasta, ydinlaitoksista ja ydinjätehuollosta annettavilla valtioneuvoston asetuksilla. Säteilyturvakeskus antaisi laissa olevien yksityiskohtaisten valtuussäännösten perusteella määräyksiä, joissa tarkennettaisiin laissa olevia vaatimuksia ja menettelyitä. Säteilyturvakeskuksen määräysten mukaisten yksityiskohtaisten vaatimusten määrä vähenisi olennaisesti, ja ne olisivat tavoitteellisempia. Kokonaisuutena ehdotetulla lailla ja Säteilyturvakeskuksen määräysten uudistamisella ydinlaitoksia koskeva sääntely muuttuisi joustavammaksi ja teknologianeutraalimmaksi.

Lisäksi muuta lainsäädäntöä ehdotetaan muutettavaksi. Säteilylakiin (859/2018) ehdotetaan lisättäväksi säännöksiä erityisesti orpojen lähteiden käsittelyyn liittyen sekä valtion toissijaista huolehtimisvelvollisuutta koskevan säännöksen muuttamista. Rikoslain (39/1889) 17 luvun 6 §:ää, 34 luvun 4 §:ää ja 44 luvun 10 §:ää muutettaisiin. Painelaitelakiin (1144/2016) ja lukuisiin muihin lakeihin ehdotetaan muutoksia, joilla sääntely sovitettaisiin yhteen ehdotetun ydinenergialain kanssa.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2027, mikä mahdollistaisi uudistetun lainsäädännön soveltamisen käynnistämisen vielä tällä hallituskaudella.

Anja Liukko
hallitusneuvos

1

- *ydinturvallisuusedirektiivi* = ydinlaitosten turvallisuutta koskevan yhteisön kehyksen perustamisesta annettu neuvoston direktiivi 2009/71/Euratom, jota on muutettuna neuvoston direktiivillä 2014/87/Euratom;
- *ydinjäteditiivi* = yhteisön kehyksen perustamisesta käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen vastuullisesta huollosta ja turvallisuudesta annettu neuvosto direktiivi 2011/70/Euratom;
- *säteilyturvallisuusedirektiivi* = turvallisuutta koskevien perusnormien vahvistamisesta ionisoivasta säteilystä aiheutuvilta vaaroilta suojelemiseksi ja direktiivien 89/618/Euratom, 90/641/Euratom, 96/29/Euratom, 97/43/Euratom ja 2003/122/Euratom kumoamisesta annettu neuvoston direktiivi 2013/59/Euratom;
- *Euratom-sopimus* = Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimus (SopS 103/1994);
- *ydinmateriaalivalvontasopimus* = ydinsulkusopimuksen III artiklan 1 ja 4 kohdan täytäntöönpanosta tehdyn Belgian kuningaskunnan, Tanskan kuningaskunnan, Saksan liittotasavallan, Irlannin, Italian tasavallan, Luxemburgin suurherttuakunnan, Alankomaiden kuningaskunnan, Euroopan atomienergiayhteisön ja Kansainvälisen atomienergiajärjestön välinen sopimus (SopS 55/1995);
- lisäpöytäkirja Itävallan tasavallan, Belgian kuningaskunnan, Tanskan kuningaskunnan, Suomen tasavallan, Saksan liittotasavallan, Helleenien tasavallan, Irlannin, Italian tasavallan, Luxemburgin suurherttuakunnan, Alankomaiden kuningaskunnan, Portugalin tasavallan, Espanjan kuningaskunnan, Ruotsin kuningaskunnan, Euroopan atomienergiayhteisön ja IAEA:n sopimukseen ydinaseiden leviämisen estämistä koskevan sopimuksen III artiklan 1 ja 4 kohdan täytäntöönpanemiseksi (SopS 53/2004);
- Euratomin ydinmateriaalivalvonnan täytäntöönpanosta annettu komission asetus 2025/974 (Euratom);
- ydinturvallisuutta koskeva yleissopimus (SopS 74/1996)
- käytetyn polttoaineen ja radioaktiivisen jätteen huollon turvallisuutta koskeva yleissopimus (SopS 36/2001);
- ydinaineita ja ydinlaitoksia koskevista turvajärjestelyistä tehty yleissopimus (SopS 72/1989).